

LEGAL ISSUES CONCERNING PLATFORM PROVIDERS' LIABILITY FOR TRADEMARK INFRINGEMENT

Wuttikorndech SAMNGAMYA¹, Arthorn CHAROENKAMPEE¹ and Jirawan THONGPAYUP^{1*}

1 Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand;

thongsooksaraban@gmail.com (Corresponding Author)

ARTICLE HISTORY

Received: 19 September 2025

Revised: 3 October 2025

Published: 16 October 2025

ABSTRACT

This study aims to analyze the legal issues surrounding the liability of platform providers in cases of trademark infringement. It explores the definitions, concepts, and theories related to trademarks and digital platforms, focusing on the liability of platform providers under the Trademark Act B.E. 2534 (1991). The Act currently lacks clear provisions regarding the legal status of platform providers as "intermediaries" in trademark infringement. The analysis considers the operational characteristics of platforms and their role in facilitating the sale of goods or services, which may lead to the perception that they are complicit in the infringement. Such involvement could result in liability toward trademark owners. The study also examines whether criminal penalties under the Act extend liability to platform providers, and investigates the criteria for determining damages in trademark infringement cases. Furthermore, it reviews international approaches to platform liability in trademark infringement, particularly in the United States, to propose recommendations for improving Thai trademark law.

Keywords: Legal Issues, Platform Providers', Trademark Infringement

CITATION INFORMATION: Samngamya, W., Charoenkampee, A., & Thongpayup, J. (2025). Legal Issues Concerning Platform Providers' Liability for Trademark Infringement. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(10), 101

การวิเคราะห์ประเด็นทางกฎหมาย ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า

วุฒิกรเดช สามงามยา¹, อาทร เจริญคัมภีร์¹ และ จิรวรรณ ทองพายัพ^{1*}

1 คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข; thongsooksaraban@gmail.com (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ประเด็นทางกฎหมาย ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า และแพลตฟอร์ม โดยศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ซึ่งกฎหมายยังขาดบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในฐานะ “ตัวกลาง” ในการละเมิดเครื่องหมายการค้า โดยพิจารณาจากลักษณะการดำเนินงานของแพลตฟอร์ม และบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้แก่การจำหน่ายสินค้าหรือบริการซึ่งอาจทำให้ถูกมองว่ามีส่วนร่วมในการละเมิด อันจะส่งผลให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีความรับผิดชอบต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า รวมทั้งศึกษาบทกำหนดโทษทางอาญาว่ามีการขยายความรับผิดไปยังผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม และศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า อีกทั้งได้ศึกษาแนวทางความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในกรณีการละเมิดเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนามาเป็นแนวทางในการเสนอข้อเสนอนี้เพื่อปรับปรุงกฎหมาย

คำสำคัญ: ความรับผิด, ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม, เครื่องหมายการค้า

ข้อมูลการอ้างอิง: วุฒิกรเดช สามงามยา, อาทร เจริญคัมภีร์ และ จิรวรรณ ทองพายัพ. (2568). การวิเคราะห์ประเด็นทางกฎหมาย ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(10), 101

บทนำ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในกรณีการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจนิยาม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้าและระบบแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเฉพาะการพิจารณาความรับผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการกำหนดสถานะทางกฎหมายของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในฐานะ “ตัวกลาง” ที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า

การวิเคราะห์จะพิจารณาจากรูปแบบการดำเนินงานของแพลตฟอร์ม และบทบาทในการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการจำหน่ายสินค้าและบริการ ซึ่งอาจนำไปสู่การตีความว่าผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีส่วนร่วมในการละเมิด และอาจต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า นอกจากนี้ยังศึกษาบทบัญญัติทางอาญาเพื่อพิจารณาว่าความรับผิดดังกล่าวสามารถขยายไปถึงผู้ให้บริการแพลตฟอร์มได้หรือไม่ รวมถึงการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ในการประเมินค่าเสียหายจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

ทั้งนี้ ได้มีการเปรียบเทียบกับแนวทางในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการเสนอข้อเสนอนะเชิงกฎหมายสำหรับการปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าให้มีความครอบคลุมและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

เครื่องหมายการค้าได้มีการใช้แพร่หลายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องหมายในตัวสินค้า บริการ หรือรับรองคุณภาพ ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการบ่งบอกความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดสินค้าอีกต่อไป แต่ได้เปลี่ยนแปลงโดยทำหน้าที่สำคัญในการช่วยให้ผู้บริโภคไม่สับสนหลงผิดในสินค้า โดยยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่การค้าขายออนไลน์มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น การเจริญเติบโตของแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ได้เปลี่ยนโฉมหน้ารูปแบบการซื้อขายสินค้าและบริการอย่างสิ้นเชิง เช่น Lazada, Shopee หรือ Facebook Marketplace ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่เอื้อให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าถึงตลาดผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง และเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถนำสินค้ามาวางจำหน่ายได้โดยสะดวก อย่างไรก็ตาม ลักษณะดังกล่าวกลับกลายเป็นช่องทางสำคัญที่ก่อเกิดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะเครื่องหมายการค้า ถูกใช้ในการจำหน่ายสินค้าปลอม และละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ผู้กระทำละเมิดโดยตรงสามารถถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้โดยตรง แต่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในฐานะ “ตัวกลาง” ยังคงไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ชัดเจนกำหนดความรับผิดไว้โดยเฉพาะ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาคความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในกรณีการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในระดับสากล โดยเฉพาะในบริบทของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ

งานวิจัยของ Agrawal (2023) ได้เสนอว่าแพลตฟอร์มดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขายรายย่อย แต่กลับกลายเป็นช่องทางที่อาจนำไปสู่การละเมิดเครื่องหมายการค้า หากไม่มีมาตรการควบคุมที่เหมาะสม เช่น ระบบแจ้งและถอดถอน (Notice and Takedown) ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

ในคดี Coty Germany GmbH v. Amazon Services Europe Sàrl (2020) ศาลยุโรปได้วางหลักการว่า หากแพลตฟอร์มมีบทบาทเชิงรุก เช่น การจัดเก็บหรือส่งสินค้า อาจถือว่ามีส่วนร่วมในการละเมิดโดยตรง ขณะที่แนวคิด “Contributory Infringement” ในสหรัฐอเมริกา อธิบายว่าผู้ให้บริการแพลตฟอร์มอาจมีความรับผิดร่วม หากมี “ความรู้” หรือ “เจตนาเพิกเฉย” ต่อการละเมิดที่เกิดขึ้น

ในบริบทของไทย แม้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า แต่ยังไม่มีการกำหนดสถานะของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มอย่างชัดเจนในฐานะ “ตัวกลาง” ทำให้เกิด

ช่องว่างทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการตีความตามหลักกฎหมายอาญา เช่น มาตรา 86 ว่าด้วย “ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด”

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิเคราะห์เอกสารทางกฎหมายและแนวปฏิบัติในระดับสากล เพื่อเปรียบเทียบกับบริบทของกฎหมายไทย

การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

รวบรวมและวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534, ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 และกฎหมายต่างประเทศ เช่น Lanham Act (สหรัฐอเมริกา), e-Commerce Directive และ Digital Services Act (EU)

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Legal Analysis)

เปรียบเทียบแนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอินเดีย เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีความทันสมัยและครอบคลุมมากขึ้น

การวิเคราะห์เชิงหลักการและทฤษฎี (Doctrinal Legal Research)

ใช้หลักกฎหมายอาญาและทฤษฎีการลงโทษเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษแก่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม โดยพิจารณาจากระดับของการมีส่วนร่วมและเจตนา รวมถึงแนวคิด “การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง” เพื่อป้องกันการละเมิดในอนาคต

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่าความรับผิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 “ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม” ซึ่งให้บริการเป็น “คนกลาง” ในการลงประกาศและจำหน่ายสินค้า กฎหมายมิได้บัญญัติชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดในกรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ปรากฏบนแพลตฟอร์ม ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ ความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า แม้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 จะได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 108 โดยเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าโดยปราศจากสิทธิหรือไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยลักษณะของการปลอมดังกล่าวหมายถึงการสร้างหรือทำเครื่องหมายขึ้นใหม่ให้มีลักษณะเหมือนของจริง เพียงแต่เป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายสินค้าโดยอาศัยชื่อเสียงจากเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง และมาตรา 109 โดยเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนาในการปลอมแปลงโดยตรง แต่เป็นการออกแบบหรือสร้างเครื่องหมายให้มีความคล้ายคลึงกับเครื่องหมายของเจ้าของสิทธิจนสามารถทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจผิดหรือหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายของแท้ โดยกำหนดความรับผิดแก่ “ผู้กระทำความผิดโดยตรง” เช่น ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย หรือผู้ที่นำเข้าสู่สินค้าที่จะเกิดเครื่องหมายการค้า แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวยังมิได้ครอบคลุมถึงผู้ให้บริการแพลตฟอร์มซึ่งมีลักษณะเป็น “ตัวกลาง” ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ให้บริการสามารถจำหน่ายสินค้าบนแพลตฟอร์มได้ เมื่อมีการนำเสนอรูปภาพสินค้า ราคาสินค้า และข้อมูลอื่น ๆ ผ่านระบบของแพลตฟอร์ม หากมีการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่เกิดขึ้น ปัญหาว่าผู้ให้บริการแพลตฟอร์มจะต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าในกรณีเช่นนี้หรือไม่ และในขอบเขตใด เมื่อพิจารณาว่ากฎหมายไทยยังมิได้กำหนดหน้าที่หรือเกณฑ์ความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มไว้โดยเฉพาะ

จากความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 108 และเลียนเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 109 ผู้ศึกษาเห็นว่าขอบเขตของบทบัญญัติมาตรา 108 และมาตรา 109 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งหมายถึงผู้กระทำละเมิดโดยตรง มิได้รวมถึง

บุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวกลาง เช่น ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม เปรียบเทียบกับกฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งได้มีการบัญญัติคำนิยามของ “ผู้ให้บริการ” ไว้อย่างชัดเจน รวมถึงแนวทางการหลีกเลี่ยงความรับผิดในกรณีที่ผู้ให้บริการสามารถพิสูจน์ได้ว่าได้ดำเนินการตามมาตรการที่กฎหมายกำหนด เช่น ระบบแจ้งและถอดถอน (Notice and Takedown) นอกจากนี้หลักการทางกฎหมายอาญามาใช้ในการวิเคราะห์ความรับผิดของแพลตฟอร์มในฐานะ “ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น ต้องมีการกระทำความผิดของผู้กระทำหลักเกิดขึ้น และผู้สนับสนุนต้องมีเจตนาให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำนั้น อีกทั้งต้องกระทำก่อนหรือขณะกระทำความผิดด้วย และนำแนวทางกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการพัฒนาแนวคิดเรื่อง “Contributory Infringement” หรือความรับผิดร่วมในการละเมิดของผู้อื่น โดยศาลได้นำหลัก “Inwood Test” มาใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดของผู้มีบทบาทสนับสนุน หากบุคคลนั้นมี “ความรู้” หรือ “เจตนาเพิกเฉย” (Willful Blindness) ต่อการละเมิดที่เกิดขึ้น ก็ย่อมต้องรับผิดร่วมในความเสียหายที่เกิดขึ้น

ปัญหาประการที่สอง คือ บทกำหนดโทษของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อการทำละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าไว้ในมาตรา 108 และมาตรา 109 โดยกำหนดโทษทางอาญาเป็นการจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้กระทำการละเมิดโดยตรง ในความผิดที่กระทำการปลอมเครื่องหมายการค้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในความผิดที่กระทำการเลียนเครื่องหมายการค้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้ครอบคลุมถึงความรับผิดของ “ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม”

จากบทกำหนดโทษความผิดการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า ผู้ศึกษาเห็นว่า ความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มควรพิจารณาภายใต้กรอบของการลงโทษทางอาญาเช่นเดียวกับผู้กระทำผิดโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการเอื้อให้เกิดการละเมิด หรือจงใจละเลย หรือระงับข้อมูลที่เข้าข่ายการละเมิด โดยได้นำแนวคิดจาก “ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง” มาใช้ ซึ่งมีเป้าหมายหลักคือการป้องกันไม่ให้ความผิดเกิดขึ้นซ้ำในอนาคต โดยอาศัยการลงโทษเป็นกลไกควบคุม ทั้งในลักษณะการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย และการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งทั่วไป เพื่อสร้างไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม และโทษที่กำหนดขึ้นจะต้องมีสัดส่วนสอดคล้องกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด จากแนวคิด “การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด” ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในการธำรงความยุติธรรมในกระบวนการลงโทษ กล่าวคือ โทษที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับความร้ายแรงของพฤติกรรมละเมิด รวมทั้งต้องเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ เพื่อก่อให้เกิดผลในเชิงยับยั้งต่อสังคมโดยรวม และยังเห็นว่าการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่มีพฤติการณ์จงใจละเลย หรือมีส่วนร่วมสนับสนุนการกระทำความผิด โดยอิงกับระดับของความร้ายแรงและระดับของการมีส่วนร่วมในแต่ละกรณี เช่น การไม่ถอดถอนเนื้อหาหรือสินค้าแม้ได้รับแจ้ง การเพิกเฉยต่อระบบตรวจสอบ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การลงโทษมีผลเชิงป้องกัน และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดำเนินการควบคุมอย่างเคร่งครัด

ปัญหาประการสุดท้าย คือ การกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหายของผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ในกรณีทำละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ได้ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน และให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา 46 วรรคหนึ่ง แต่กฎหมายฉบับนี้ มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ โดยเฉพาะในการกำหนดค่าเสียหาย สำหรับกรณีการละเมิดเครื่องหมายการค้าแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการละเมิดเครื่องหมายการค้าดังกล่าวเกิดขึ้นผ่านบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ปัญหาที่ตามมา คือ การกำหนดค่าเสียหายแก่เจ้าของสิทธิและความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม

สรุปและอภิปรายผล

แม้กฎหมายไทยจะรับรองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 แต่กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินค่าเสียหายไว้โดยเฉพาะ ทำให้ต้องอาศัยหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้ศาลพิจารณาค่าเสียหาย “ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ในส่วนของการคืนผลประโยชน์ที่ได้จาก หรือเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นศาลไม่อาจให้ได้ เนื่องจากไม่มีฐานอันจะอ้างตามกฎหมายได้ อันมีลักษณะเป็นการพิจารณาค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเป็นหลัก (รัชชัย ศุภผลศิริ, 2544) โดยการกำหนดดังกล่าวไม่มีแนวทางคำนวณที่ชัดเจนหรือเป็นระบบ กรณีดังกล่าวอาจเพียงพอในความรับผิดชอบของผู้กระทำละเมิดโดยตรง แต่ในบริบทของผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ซึ่งมีใช้ผู้กระทำละเมิดโดยตรงแต่มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกด้านระบบการแสดงสินค้า การจัดการระบบการเงิน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายที่ชัดเจนและครอบคลุม โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ละเมิดได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการทำการละเมิด ตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา Lanham Act Section 35(a) (15 U.S.C. §1117(a)) ได้วางหลักเกณฑ์ โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการละเมิดได้ในสามลักษณะ ได้แก่ 1) ค่าเสียหายที่แท้จริง เช่น การสูญเสียรายได้จากการขาย หรือความเสียหายต่อชื่อเสียง 2) ผลกำไรของผู้ละเมิด ซึ่งอาจต้องคืนแก่เจ้าของสิทธิ แม้จะไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายโดยตรงได้ หากพิสูจน์ได้ว่าผู้ละเมิดมีพฤติกรรมไม่สุจริต 3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี รวมถึงค่าทนายความ (นฤมล ศิริพันธ์, 2557)

ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ประเด็นทางกฎหมาย ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้ามี ปัญหาที่ควรนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องครอบคลุมถึงผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในประเด็นปัญหาดังนี้

1) ปัญหาความรับผิดชอบการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องในบทบัญญัติมาตรา 108 และมาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 กำหนดความผิดไว้เฉพาะสำหรับ “ผู้กระทำโดยตรง” เพื่อให้กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาขอเสนอการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตราใหม่ในลักษณะมาตรา 108/1 และมาตรา 109/2 โดยกำหนดความรับผิดชอบของ “ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม” ในกรณีที่มีการใช้ระบบของตนในการกระทำละเมิดเครื่องหมายการค้า ดังนี้

มาตรา 108/1 “ผู้ให้บริการระบบแพลตฟอร์ม หรือเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเปิดให้ผู้อื่นเสนอขายสินค้า และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสินค้าที่เสนอขายมีการปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร หากบุคคลนั้นเพิกเฉยไม่ระงับ หรือไม่ดำเนินการตรวจสอบหรือลบข้อมูลภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งที่ได้มีการแจ้งเตือนจากเจ้าของสิทธิ หรือหน่วยงานของรัฐ ให้ถือว่าบุคคลนั้นกระทำการสนับสนุนการปลอมเครื่องหมายการค้า และต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ร่วมสนับสนุนกระทำผิดตามบทบัญญัตินี้”

มาตรา 109/2 “ผู้ให้บริการระบบแพลตฟอร์ม หรือเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเปิดให้ผู้อื่นเสนอขายสินค้า และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสินค้าที่เสนอขายมีการเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของผู้อื่นนั้น หากบุคคลนั้นเพิกเฉยไม่ระงับ หรือไม่ดำเนินการตรวจสอบหรือลบข้อมูลภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งที่ได้มีการแจ้งเตือนจากเจ้าของสิทธิ หรือหน่วยงาน

ของรัฐ ให้ถือว่าบุคคลนั้นกระทำการสนับสนุนการเลียนเครื่องหมายการค้า และต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ร่วมสนับสนุนกระทำผิดตามบทบัญญัตินี้”

2) ปัญหาบทกำหนดโทษของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่อการทำละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 108 และมาตรา 109 เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาเป็นการจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้กระทำการละเมิดโดยตรง แต่ก็ไม่ได้กำหนดบทลงโทษต่อผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่มีบทบาทเป็น “ตัวกลาง” ในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการกระทำความผิดจากลักษณะการดำเนินงานของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่มีบทบาทเป็นช่องทางในการโฆษณาและจำหน่ายสินค้า ตลอดจนการดำเนินธุรกรรมทางการค้าบนระบบออนไลน์ของตน โดยผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการบัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 108/1 และมาตรา 109/2 เพื่อกำหนดความรับผิดทางอาญาในกรณี

ที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำการปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าอย่างชัดเจน ดังนี้ มาตรา 108/1 “ผู้ใดให้บริการระบบแพลตฟอร์ม หรือเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเปิดให้ผู้อื่นเสนอขายสินค้า และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสินค้าที่เสนอขายมีการปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร หากบุคคลนั้นเพิกเฉยไม่ระงับ หรือไม่ดำเนินการตรวจสอบหรือลบข้อมูลภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งที่ได้มีการแจ้งเตือนจากเจ้าของสิทธิ หรือหน่วยงานของรัฐ ให้ถือว่าบุคคลนั้นกระทำการสนับสนุนการปลอมเครื่องหมายการค้า และต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ร่วมสนับสนุนกระทำผิดตามบทบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามวรรคก่อนย่อมหลุดพ้น หากแสดงหลักฐานว่าได้ดำเนินการตามมาตรการแจ้งและถอดถอนภายในระยะเวลาอันสมควร”

มาตรา 109/2 “ผู้ใดให้บริการระบบแพลตฟอร์ม หรือเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเปิดให้ผู้อื่นเสนอขายสินค้า และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสินค้าที่เสนอขายมีการเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของผู้อื่นนั้น หากบุคคลนั้นเพิกเฉยไม่ระงับ หรือไม่ดำเนินการตรวจสอบหรือลบข้อมูลภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งที่ได้มีการแจ้งเตือนจากเจ้าของสิทธิ หรือหน่วยงานของรัฐ ให้ถือว่าบุคคลนั้นกระทำการสนับสนุนการเลียนเครื่องหมายการค้า และต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ร่วมสนับสนุนกระทำผิดตามบทบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ความผิดตามวรรคก่อนย่อมหลุดพ้น หากแสดงหลักฐานว่าได้ดำเนินการตามมาตรการแจ้งและถอดถอนภายในระยะเวลาอันสมควร”

3) ปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหายของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในกรณีทำละเมิดเครื่องหมายการค้า เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาเสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าเสียหาย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีส่วนร่วมในการละเมิดเครื่องหมายการค้า เนื่องจากกฎหมายปัจจุบันยังขาดบทบัญญัติที่ชัดเจนซึ่งส่งผลต่อความไม่แน่นอนในการเยียวยาผู้เสียหาย โดยเสนอให้นำแนวทางตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา (Lanham Act Section 35(a)) มาเป็นต้นแบบในการบัญญัติ เช่น การกำหนดให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่แท้จริง ผลกำไรของผู้ละเมิด และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้อย่างชัดเจน โดยเสนอให้บัญญัติมาตราใหม่ในลักษณะดังนี้

มาตรา 46/1 “ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้จากผู้กระทำละเมิด รวมถึงผลกำไรที่เกิดจากการกระทำดังกล่าว ให้คำนวณยอดขายหรือรายได้จากการกระทำละเมิดเป็นฐานเบื้องต้นในการคำนวณผลกำไร เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงรายการต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่สามารถหักออกได้ และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการดำเนินคดี

ความในวรรคก่อนนี้ให้รวมถึงผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่มีส่วนร่วม รู้เห็น หรือเพิกเฉยต่อการละเมิดดังกล่าว ให้ถือว่ามีความรับผิดชอบ เว้นแต่จะแสดงให้เห็นว่าได้ใช้มาตรการตรวจสอบหรือลบข้อมูลภายในระยะเวลาอันสมควร”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในกรณีละเมิดเครื่องหมายการค้า ควรขยายการวิเคราะห์ไปยังความรับผิดชอบทางแพ่ง โดยเฉพาะการพิจารณาว่าผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีหน้าที่ในการชดเชยค่าเสียหายหรือไม่ และในขอบเขตใด รวมถึงการวิเคราะห์หลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความรู้เห็นหรือเจตนาเพิกเฉย
- 2) การเปรียบเทียบแนวทางการกำกับดูแลแพลตฟอร์มระหว่างประเทศ เสนอให้ศึกษาระบบกฎหมายของประเทศอื่นเพิ่มเติม เช่น สหภาพยุโรป จีน หรือญี่ปุ่น เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการกำหนดความรับผิดของแพลตฟอร์ม และมาตรการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสากล
- 3) การวิเคราะห์บทบาทของเทคโนโลยีในการตรวจสอบและป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้า ควรศึกษาว่าเทคโนโลยี เช่น AI, ระบบตรวจจับอัตโนมัติ หรือ blockchain สามารถนำมาใช้ในการป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าบนแพลตฟอร์มได้อย่างไร และมีผลต่อการกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอย่างไร
- 4) การประเมินผลกระทบของการกำหนดความรับผิดต่อเศรษฐกิจดิจิทัลและผู้ประกอบการรายย่อย ควรมีการศึกษาว่าการเพิ่มความรับผิดทางกฎหมายต่อแพลตฟอร์มจะส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์หรือไม่ และจะมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยอย่างไรในแง่ของต้นทุนและการเข้าถึงตลาด
- 5) การออกแบบแนวทางการกำกับดูแลระหว่างภาครัฐและเอกชน เสนอให้วิจัยแนวทางการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม และเจ้าของสิทธิ เพื่อให้เกิดระบบแจ้งเตือน ถอดถอน และเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- รัชชัย ศุภผลศิริ. (2544). การคำนวณค่าเสียหายจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล ศิริจันทร์. (2557). การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารนิติศาสตร์, 43(2), 85-102.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (มปป.). ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86. สืบค้นจาก <https://www.krisdika.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2534). พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534. ราชกิจจานุเบกษา.
- Agrawal, S. (2023). Analysis of e-commerce platform liability in trademark infringement. *Journal of Legal Research and Judicial Studies*, 2(11), 145-158.
- Coty Germany GmbH v. Amazon Services Europe Sàrl, C-567/18, ECLI:EU:C:2020:267 (Court of Justice of the European Union, 2020).
- European Parliament and Council. (2000). *Directive 2000/31/EC on electronic commerce (e-Commerce Directive)*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0031>.
- European Commission. (2022). *Digital Services Act: Regulation (EU) 2022/2065*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065>.
- Inwood Laboratories, Inc. v. Ives Laboratories, Inc., 456 U.S. 844 (1982).
- Lanham Act, 15 U.S.C. §§ 1051-1141n (United States).
- Samngamya, W., Charoenkampee, A., & Thongpayup, J. (2025). Legal issues concerning platform providers' liability for trademark infringement. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 2(10), 20.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).